TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. liepos 8 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 49 ir 54 straipsniai – Įsisteigimo laisvė – Nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos trečiųjų šalių piliečiai, dirbantys su valstybės narės vėliava plaukiojančiame laive, privalo turėti leidimą dirbti šioje valstybėje narėje – Išimtis, susijusi su laivais, kurie į valstybės narės uostus įplaukia ne daugiau kaip 25 kartus per vienus metus – Apribojimas – SESV 79 straipsnio 5 dalis – Nacionalinės teisės aktai, kuriais siekiama nustatyti į atitinkamos valstybės narės teritoriją iš trečiųjų šalių ieškoti samdomo arba savarankiško darbo atvykstančių trečiųjų šalių piliečių priėmimo apimtį“

Byloje C-71/20

dėl *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija) 2020 m. vasario 10 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2020 m. vasario 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

VAS Shipping ApS

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Vilaras (pranešėjas), teisėjai N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorė C. Strömholm,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *VAS Shipping ApS*, atstovaujamos *advokat* M. Clemmensen,

– Danijos vyriausybės, atstovaujamos J. Nymann-Lindegren, M. Jespersen ir M. S. Wolff,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir M. Noort,

– Europos Komisijos, atstovaujamos L. Armati, S. L. Kalėdos ir H. Støvlbæk,

susipažinęs su 2021 m. birželio 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: danų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 49 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *VAS Shipping ApS* iškeltą baudžiamąją bylą dėl to, kad laivuose, plaukiojančiuose su Danijos vėliava, ji įdarbino jūrininkus, trečiųjų šalių piliečius, kurie neturi Danijos išduoto leidimo dirbti ir nėra atleisti nuo reikalavimo turėti šį leidimą.

Teisinis pagrindas

3 2010 m. rugpjūčio 18 d. *Udlændingeloven* (Užsieniečių įstatymas; redakcija, patvirtinta *lovbekendtgørelse Nr. 1061* (Kodifikavimo įstatymas Nr. 1061); toliau – Užsieniečių įstatymas) 13 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Užsienietis, norintis Danijoje dirbti apmokamą arba neapmokamą darbą, dirbti savarankiškai arba teikti paslaugas už atlygį arba be jo, turi turėti leidimą dirbti. Tokio leidimo taip pat reikia norint dirbti Danijos laive arba orlaivyje, kuris teikdamas reguliariąsias paslaugas arba kitaip reguliariai lankosi Danijos uostuose arba oro uostuose. Vis dėlto yra išimčių, numatytų 14 straipsnyje.

<…>“

4 Užsieniečių įstatymo 59 straipsnio 4 ir 5 dalyse nustatyta:

„4. Bet kuris asmuo, įdarbinęs užsienietį be reikalaujamo leidimo dirbti arba pažeisdamas leidimui dirbti nustatytas sąlygas, baudžiamas bauda arba laisvės atėmimu iki dvejų metų.

5. Nustatant bausmę pagal 4 dalį tai, kad pažeidimas padarytas tyčia arba dėl didelio neatsargumo, kad darydamas pažeidimą asmuo gavo arba siekė ekonominės naudos sau arba kitiems asmenims arba kad užsienietis neturi teisės gyventi Danijoje, laikoma atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis.“

5 Iš šio įstatymo 61 straipsnio matyti, kad juridinis asmuo, be kita ko, bendrovė, gali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn.

6 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2010 m. kovo 22 d. *bekendtgørelse Nr. 270 om udlændinges adgang her til landet* (Ministro įsakymas Nr. 270 dėl užsieniečių atvykimo į nacionalinę teritoriją; toliau – Ministro įsakymas dėl užsieniečių) 33 straipsnio 4 punkte buvo nustatyta:

„Nuo reikalavimo turėti leidimą dirbti atleidžiami šie užsieniečiai:

<…>

4) tarptautiniais maršrutais plaukiojančių Danijos krovininių laivų, kurie per praėjusius metus, nepaisant kalendorinių metų, įplaukė į Danijos uostus ne daugiau kaip 25 kartus, darbuotojai, jeigu leidimo dirbti reikia pagal Užsieniečių įstatymo 13 straipsnio 1 dalies antrą sakinį.

<…>“

7 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos *Søloven* (Jūrų laivybos kodeksas, toliau – Jūrų laivybos kodeksas) 103 straipsnyje nustatyta:

„1. Keliems bendraturčiams priklausančiam laivui paskiriamas vadovaujantysis bendraturtis.

2. Vadovaujančiuoju bendraturčiu gali būti paskirtas fizinis asmuo, ribotos atsakomybės bendrovė arba ūkinė bendrija, tenkinantys atitinkamai 1 straipsnio 2 dalies 1 ir 3 punktuose nustatytas sąlygas.“

8 Jūrų laivybos kodekso 104 straipsnyje numatyta:

„Vadovaujančiajam bendraturčiui suteikiami įgaliojimai trečiųjų šalių atžvilgiu atlikti visus jūrų laivybos veikloje įprastus teisinius veiksmus. Vadovaujantysis bendraturtis gali pasamdyti ir atleisti laivo kapitoną, duoti jam nurodymus, sudaryti įprastas draudimo sutartis ir priimti bendrovei bendraturtei mokamas pinigų sumas. Vadovaujantysis bendraturtis negali be specialaus leidimo parduoti arba įkeisti laivo arba jo frachtuoti ilgiau nei vienus metus.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

9 Keturios bendrovės bendraturtės, kurias Švedijoje įsteigė įvairios pagal Švedijos teisę įsteigtos akcinės bendrovės, įregistravo keturis laivus *Dansk Internationalt Skibsregister* (Danijos tarptautinis laivų registras) jūrų transporto veiklai Danijoje vykdyti. Kaip reikalaujama pagal Jūrų laivybos kodekso 103 straipsnį, jos paskyrė *VAS Shipping*, pagal Danijos teisę įsteigtą ribotos atsakomybės bendrovę, vadovaujančiąja bendraturte, atsakinga atlikti pagal šio kodekso 104 straipsnį visus teisinius veiksmus, įprastus vykdant jūrų laivybos veiklą. *VAS Shipping* 100 % akcijų priklauso pagal Švedijos teisę įsteigtai bendrovei *Sirius Rederi AB*.

10 *VAS Shipping* iškelta baudžiamoji byla Danijos teismuose dėl Užsieniečių įstatymo 59 straipsnio 4 dalies, siejamos su šio straipsnio 5 dalimi, šio įstatymo 61 straipsniu ir Ministro įsakymo dėl užsieniečių 33 straipsnio 4 punktu, pažeidimo. Prokuratūros teigimu, *VAS Shipping*, kaip vadovaujančioji bendraturtė, nuo 2010 m. rugpjūčio 22 d. iki 2011 m. rugpjūčio 22 d. leido keturiems pagrindinėje byloje aptariamiems laivams įplaukti į Danijos uostus daugiau kaip 25 kartus, nors šiuose laivuose buvo darbuotojų – trečiųjų šalių piliečių, kurie neturėjo leidimo dirbti Danijoje ir nebuvo atleisti nuo pareigos turėti tokį leidimą pagal Užsieniečių įstatymą.

11 2018 m. gegužės 4 d. sprendimu *Retten i Odense* (Odensės apylinkės teismas, Danija) skyrė *VAS Shipping* 1 500 000 Danijos kronų (DKK) (maždaug 201 407 EUR) baudą už šį pažeidimą. Grįsdamas sprendimą šis teismas nurodė, kad Danijos teisės aktai, kiek juose numatyta pareiga turėti leidimą dirbti, taikoma nediskriminuojant dėl pilietybės, reiškia SESV 49 straipsnyje, siejamame su SESV 54 straipsniu, įtvirtintos įsisteigimo laisvės apribojimą. Vis dėlto *Retten i Odense* (Odensės apylinkės teismas) nusprendė, kad šis apribojimas pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, susijusiais su Danijos darbo rinkos stabilumu, ir neviršija to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti. To teismo nuomone, atsižvelgiant į trečiųjų šalių piliečių – laivo įgulos narių ir Danijos darbuotojų darbo užmokesčio skirtumą, leidimo dirbti reikalavimas yra veiksminga ir tinkama priemonė siekiant išvengti nacionalinės darbo rinkos sutrikdymo.

12 *VAS Shipping* apskundė *Retten i Odense* (Odensės apylinkės teismas) sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas, Danija).

13 Pagrindinės bylos šalys mano, kad leidimo dirbti reikalavimas, numatytas Užsieniečių įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje, siejamoje su Ministro įsakymo dėl užsieniečių 33 straipsnio 4 punktu, yra SESV 49 straipsnyje įtvirtintos įsisteigimo teisės apribojimas. Nors, prokuratūros nuomone, minėtas apribojimas yra suderinamas su Sąjungos teise, *VAS Shipping* vis dėlto tvirtina, kad šie nacionalinės teisės aktai įpareigoja laivų savininkus iš kitų Europos Sąjungos šalių keisti įdarbinimo politiką, tačiau nėra būtini atitinkamam bendrojo intereso tikslui pasiekti.

14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad Teisingumo Teismas jau yra priėmęs sprendimą dėl kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant darbdaviui nustatytų apribojimų, susijusių su darbuotojų pasirinkimu, proporcingumą. Vis dėlto ši jurisprudencija susijusi su taisyklėmis laisvo paslaugų teikimo srityje. Taigi neaišku, ar ji gali būti taikoma vertinant Danijos teisės aktų, pagal kuriuos kitų valstybių narių darbdaviai tam tikromis aplinkybėmis privalo įdarbinti Danijoje išduotą leidimą dirbti turinčius darbuotojus, atitiktį Sąjungos teisei, konkrečiau – SESV 49 straipsnyje įtvirtintai įsisteigimo laisvei.

15 Šiomis aplinkybėmis *Østre Landsret* (Rytų regiono apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar pagal SESV 49 straipsnį draudžiamos valstybės narės teisės normos, pagal kurias su tam tikros valstybės narės vėliava plaukiojančio ir savininkui, kuris yra kitos Sąjungos valstybės narės nacionalinis subjektas, priklausančio laivo įgulos nariai iš trečiųjų šalių privalo turėti leidimą dirbti, išskyrus atvejus, kai toks laivas į atitinkamos valstybės narės uostus įplaukė ne daugiau kaip 25 kartus, skaičiuojant nepertraukiamai per vienus metus?“

Dėl prejudicinio klausimo

16 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 49 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami vienos valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad laivo, plaukiojančio su šios valstybės narės vėliava ir tiesiogiai ar netiesiogiai priklausančio bendrovei, turinčiai registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje, įgulos nariai – trečiosios šalies piliečiai – turi turėti leidimą dirbti šioje pirmojoje valstybėje narėje, nebent atitinkamas laivas įplaukia į jos teritoriją ne daugiau kaip 25 kartus per vienus metus.

17 Šiuo klausimu, pirma, reikia priminti, kad įsisteigimo laisvė, pagal SESV 49 straipsnį pripažįstama valstybių narių piliečiams, imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos ir ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo valstybės narės teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, remiantis SESV 54 straipsniu, apima pagal valstybės narės teisę įkurtų ir Sąjungoje turinčių registruotas būstines, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą bendrovių teisę vykdyti veiklą atitinkamoje valstybėje narėje per patronuojamąsias bendroves, filialus ir atstovybes (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

18 Be kita ko, į įsisteigimo laisvės taikymo sritį patenka situacija, kai vienoje valstybėje narėje įsteigta bendrovė įsteigia patronuojamąją bendrovę kitoje valstybėje narėje. Remiantis suformuota jurisprudencija, tas pats pasakytina, kai tokia bendrovė ar valstybės narės pilietis įsigyja kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės kapitalo dalių, kurios jam leidžia daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams ir lemti jos veiklą (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

19 Antra, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad sąvoka „įsisteigimas“, kaip ji suprantama pagal SESV 49 ir 54 straipsnius, apima konkrečios ekonominės veiklos vykdymą, įsisteigus kitoje valstybėje neribotam laikui, ir kad laivo registracija negali būti atskirta nuo įsisteigimo laisvės įgyvendinimo, kai šis laivas yra priemonė ekonominei veiklai, apimančiai įsisteigimą registracijos valstybėje narėje, vykdyti (šiuo klausimu žr. 1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-221/89, EU:C:1991:320, 20–22 punktus ir 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *International Transport Workers' Federation ir Finnish Seamen's Union*, C-438/05, EU:C:2007:772, 70 punktą).

20 Iš to matyti, kad, kaip savo išvados 38 punkte pažymėjo generalinis advokatas, SESV 49 ir 54 straipsniai taikytini esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai keturios Švedijos bendrovės bendraturtės įregistravo keturis laivus Danijos tarptautiniame laivų registre, paskyrė Danijoje įsteigtą ir Švedijos bendrovei visiškai priklausančią bendrovę laivų vadovaujančiąja bendraturte ir naudoja šiuos laivus ekonominei veiklai vykdyti.

21 Būtent atsižvelgiant į šiuos patikslinimus reikia nustatyti, ar valstybės narės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, lemia „apribojimą“, kaip jis suprantamas pagal SESV 49 straipsnio pirmą pastraipą.

22 Reikia priminti, kad iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti: sąvoka „apribojimas“, kaip ji suprantama pagal SESV 49 straipsnio pirmą pastraipą, be kita ko, reiškia priemones, kurios, net ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali riboti ar padaryti mažiau patrauklų įsisteigimo laisvės įgyvendinimą (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

23 Pavyzdžiui, veiksmingas įsisteigimo laisvės įgyvendinimas kaip būtiną papildomą jos elementą apima kitoje valstybėje narėje įsteigto juridinio asmens įsteigtos patronuojamosios bendrovės, filialo ar atstovybės galimybę, prireikus ir jeigu to reikalauja veikla, kurią jis ketina vykdyti priimančioje valstybėje narėje, įdarbinti darbuotojus šioje valstybėje narėje (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *AGET Iraklis*, C-201/15, EU:C:2016:972, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

24 Vis dėlto reikia priminti, kad pateiktas klausimas susijęs su valstybės narės teisės aktais, reglamentuojančiais trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo su šios valstybės narės vėliava plaukiojančiuose laivuose sąlygas, ir, konkrečiau kalbant, su šių piliečių pareiga turėti leidimą dirbti.

25 Iš SESV 79 straipsnio 5 dalies matyti, kad valstybės narės išsaugo teisę nustatyti į jų teritoriją iš trečiųjų šalių ieškoti samdomo arba savarankiško darbo atvykstančių trečiųjų šalių piliečių priėmimo apimtį. Taikant šią nuostatą laivo vėliavos valstybė turi būti laikoma valstybe, kurioje dirba šiame laive dirbantis trečiosios šalies pilietis (pagal analogiją žr. 2004 m. vasario 5 d. Sprendimo *DFDS Torline*, C-18/02, EU:C:2004:74, 44 punktą).

26 Atsižvelgiant į tai, trečiųjų šalių piliečių pareiga turėti leidimą dirbti valstybėje narėje, kaip teigia Danijos vyriausybė rašytinėse pastabose, yra priemonė, kuria siekiama sureguliuoti trečiųjų šalių piliečių įsidarbinimo ir apsigyvenimo nacionalinėje teritorijoje sąlygas. Tokia pareiga leidžia valstybėms narėms kontroliuoti trečiųjų šalių piliečių atvykimo į jų teritoriją siekiant ieškoti darbo apimtį.

27 Taigi valstybė narė turi teisę reikalauti, kad jos teritorijoje, įskaitant šioje valstybėje narėje įregistruotą laivą, dirbantys trečiųjų šalių piliečiai gautų leidimą dirbti, ir prireikus nustatyti šio reikalavimo išimtis.

28 Tiesa, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad valstybės narės, naudodamosi joms likusiais įgaliojimais, turi laikytis Sąjungos teisės (1991 m. liepos 25 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-221/89, EU:C:1991:320, 14 punktas ir 2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *Strojírny Prostějov ir ACO Industries Tábor*, C-53/13 ir C-80/13, EU:C:2014:2011, 23 punktas), visų pirma SESV garantuojamų pagrindinių laisvių, įskaitant įsisteigimo laisvę (2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Grupo Itevelesa ir kt.*, C-168/14, EU:C:2015:685, 64 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Vis dėlto valstybės narės teisės aktai, vienodai taikomi visiems su jos vėliava plaukiojantiems laivams ir pagal SESV 79 straipsnio 5 dalį numatantys pareigą visiems trečiųjų šalių piliečiams, įdarbintiems tokių laivų įgulos nariais, turėti leidimą dirbti, taip pat atleidžiantys nuo šios pareigos laivų įgulos narius, kurie įplaukia į šios valstybės narės uostus ne daugiau kaip 25 kartus per vienus metus, negali būti laikomi įsisteigimo laisvės apribojimu, kaip tai suprantama pagal SESV 49 straipsnio pirmą pastraipą, todėl negali būti laikomi nesuderinamais su šia nuostata.

30 Dėl tokios nuostatos valstybėje narėje įsteigta bendrovė, įsikurianti kitoje valstybėje narėje, kad joje eksploatuotų su pastarosios valstybės narės vėliava plaukiojantį laivą, iš tiesų gali atsidurti nepalankesnėje padėtyje nei bendrovės, kurios antrojoje valstybėje narėje eksploatuoja laivus, plaukiojančius su kitos nei pastaroji valstybės narės vėliava, o tos valstybės narės teisės aktai nenumato analogiškos pareigos.

31 Vis dėlto tokios neigiamos pasekmės atsiranda dėl galimų skirtumų, kaip kiekviena valstybė narė naudojasi SESV 79 straipsnio 5 dalyje jai aiškiai suteikta teise kontroliuoti trečiųjų šalių piliečių atvykimo į jos teritoriją ieškoti darbo apimtį (pagal analogiją žr. 2016 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Sparkasse Allgäu*, C-522/14, EU:C:2016:253, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

32 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktą klausimą reikia atsakyti: SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 79 straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiami vienos valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad laivo, plaukiojančio su šios valstybės narės vėliava ir tiesiogiai ar netiesiogiai priklausančio bendrovei, turinčiai registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje, įgulos nariai – trečiosios šalies piliečiai – turi turėti leidimą dirbti šioje pirmojoje valstybėje narėje, nebent atitinkamas laivas įplaukia į jos teritoriją ne daugiau kaip 25 kartus per vienus metus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

33 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

SESV 49 straipsnis, siejamas su SESV 79 straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nedraudžiami vienos valstybės narės teisės aktai, kuriuose numatyta, kad laivo, plaukiojančio su šios valstybės narės vėliava ir tiesiogiai ar netiesiogiai priklausančio bendrovei, turinčiai registruotą buveinę kitoje valstybėje narėje, įgulos nariai – trečiosios šalies piliečiai – turi turėti leidimą dirbti šioje pirmojoje valstybėje narėje, nebent atitinkamas laivas įplaukia į jos teritoriją ne daugiau kaip 25 kartus per vienus metus.

Parašai.